

підтримки тієї чи іншої реформаційної стратегії істотно відрізняються у представницьких, виконавчих інститутів місцевого самоврядування та самої територіальної громади.

Завершальним етапом у реалізації структурної композиції політологічного дослідження реформи українського місцевого самоврядування є виклад європейських перспектив реформування місцевого самоврядування як його ідейного підґрунтя. Разом з тим завданням даного компонента наукової розвідки є виклад реакції системи місцевого самоврядування сучасної України на імпульси європеїзації.

Бібліографічні посилання

1. **Байме К. фон.** Политическая теория: эмпирическая политическая теория / К. фон Байме // Политическая наука: новые направления; пер. с англ. М. М. Гурвица, А. Л. Демчука; научн. ред. Е. Б. Шестопал. – М.: Вече-Москва, 1999. – С.495.
2. **Геннел Дж.** Политическая теория: эволюция отрасли // Вестник МГУ. Сер. 12. – 1993. – № 1. – С. 66–83.
3. **Дегтярев А. А.** Методы политологических исследований / А. А. Дегтярев // Вестник МГУ. Сер.12. – 1996. – № 6. – С. 56–63.
4. **Саханенко С. Є.** Політичне управління містом в умовах самоврядування: монографія / С. Є. Саханенко. – О.: Вид-во ОФ УАДУ, 2001. – 380 с.
5. Соціально-культурні бар'єри на шляху соціальної реформи. Перспективи подолання / О. В. Бойко-Бойчук, І. М. Мейжис, І. В. Федів та ін. – Миколаїв: Атол, 2000. – 256 с.
6. Теоретико-методологічне та програмне забезпечення реформування місцевого самоврядування / авт. кол.: І. В. Козюра, Ю. Г. Іванченко, Л. Є. Шкляр та ін. – К.: НАДУ, 2008. – 32 с.
7. **Ткачук А.** Місцеве самоврядування: світовий та вітчизняний досвід / А. Ткачук, Р. Агранофф, Т. Браун. – К.: Заповіт, 1998. – 186 с.
8. **Фармер М.** Рациональный выбор: теория и практика // Полис. – 1994. – № 3. – С. 46–53.
9. **Manheim J. B., Rich R. C.** Empirical Political Analysis: research methods in Political Science. – N.Y.: Routledge, 1995. – 348 p.
10. **White Loise G.** Political Analysis. Technique and Practice. – N.Y. University Park, 1999. – 348 p.

Надійшла до редколегії 17.12.09

УДК 321

В. С. Сергєєв

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОЛІТИЧНІ МЕРЕЖІ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ: ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА КОРПОРАЦІЙ У ВИРІШЕННІ ЗАВДАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Вивчено окремі специфічні риси політичних мереж Південно-Східної Азії. Здійснено порівняння південнокорейських та тайванських мережних структур.

© Сергєєв В. С., 2010

Ключові слова: політична мережа, мережна структура, держава, економічна мережа.

Изучены отдельные специфические черты политических сетей Юго-Восточной Азии. Осуществлено сравнение южнокорейских и тайванских сетевых структур.

Ключевые слова: политическая сеть, сетевая структура, государство, экономическая сеть.

Within the limits of article separate specific features of political networks of southeast Asia are studied. Comparison South-Korean and Taiwan network structures is carried out.

Keywords: a political network, network structure, the state, an economic network.

Культурні особливості країн азійського континенту стають головними передумовами зміни політичної поведінки індивідів-членів політичних мереж. Наприклад, у сучасній Японії міркування «збереження обличчя», відповідності вимогам специфічної ділової етики, естетичним та духовним уподобанням певної соціальної групи або суспільства в цілому, дають змогу членам мережної спільноти зберігати вірність політичним інтересам структури та напрямку її діяльності незважаючи на власні уподобання. Ця специфічна риса відображає наявність колективістської домінанти у політичних мережах Південно-Східної Азії, не властивої іншим регіонам світу. До певної міри цей параметр дещо подібний до корпоративної етики західної цивілізації. Але сутнісні зміни політичної поведінки індивідів-членів мережових спільнот мають інше спрямування. Вони проявляються не тільки і не стільки у рішучості захищати інтереси корпорації, а в наявності гомогенної ідентичності, яка дає змогу ототожнити особистісні цілі з корпоративними. Позбавленість західного індивідуалізму робить політичні мережі Азії більш передбачуваними та стійкими до можливих зовнішніх впливів, але разом з тим менш придатними до структурних інновацій, переформатування, реорганізації. Японські та південнокорейські приклади свідчать, що ініціювання створення нових політичних мереж без урахування глибинної соціокультурної специфіки є вкрай важкою справою. (Зокрема, про це свідчить слабкість третього сектора в цих країнах). Традиційні політичні мережі функціонують ефективно безпрецедентно довгий час, вирішуючи завдання своїх членів, а нерідко і всієї країни. Однак різка зміна ситуації (яка, зокрема, мала місце під час усунення авторитарної влади у Південній Кореї і була пов'язана із переформатуванням інституційних відносин у політиці) справляє на колективістські мережі «шокуючий» вплив, який спричиняє зникнення або значне послаблення їхньої діяльності. Автор, основними є роботи низки російських фахівців. Так, Н. Д. Косухін [3] досліджував політичний процес у країнах Африки, роблячи узагальнення для всіх держав «третього світу». А. Б. Зубов [2] вивчав проблеми впровадження парламентської демократії до політичної реальності глобального Сходу. М. Н. Афанасьєв [1] зробив значний внесок у розширення історико-соціологічного обґрунтування політичних практик клієнтелізму. Попри істотні досягнення, специфіка мережної активності у сфері прийняття політичних рішень на Південному Сході Азії ще не отримала належного опису. Метою статті є розгляд ментальних та традиційних основ функціонування політичних мереж Південно-Східної Азії.

Основний зміст статті.

Зразком для порівняння розвитку мережних структур у політичних системах регіонів сучасного світу є стан мережної політики в країнах Заходу. Основним проявом створення мереж є так звані мережі з вироблення та впровадження політики. Стаття М. Марінетто «Управління після центру: критика англійської школи управління» [5] присвячена питанню: чи спричиняють за собою мережеві особливості появу нової форми управління. На думку М. Марінетто, центральні уряди все ще залишаються серйозними осередками контролю над управлінськими ресурсами. Вони мають низку повноважень, які дозволяють зберегти вплив на агентства громадського сектора. Історичний розвиток, згідно з поглядами американського вченого, показує, що британський державний устрій довгий час був децентралізованим. Але після 60-х років XX століття мережева активність почала інтенсивно охоплювати державний апарат. Вчений також зауважує, що потрібні альтернативні шляхи концептуалізації установ, акторів і процесів змін у центральних урядах, які були сформовані за британською управлінською традицією. Чапною роботою у політологічному дослідженні західних мереж впровадження та розробки політики є стаття Р. Родса «Повернення людей назад у мережі» [6]. В ній, зокрема, звернуто увагу на протиріччя парадигм раціонального вибору та соціального аналізу, вказано основні положення використання конструктивістського методу для дослідження політичних мереж.

Наслідуючи своїх американських колег, японський дослідник Хісахіро Кондо [4] досліджує саме цей різновид мереж – мережі з вироблення політики у Південній Кореї та на Тайвані за демократичної доби.

Розглянемо цю тему у статті. Мережі з вироблення політики є ключовими механізмами розвитку у обох країнах, однак демократизація спричинила різний вплив на розробку і координацію політики в обох країнах, викликала ключові відмінності. Хісахіро Кондо, розглядаючи мережі з вироблення політики у Південній Кореї, зауважує, що з початком демократичних реформ за президентства Ро Де У мережі з вироблення політики підпорядковувалися, в основному, інтересам авторитарного режиму, були сконцентровані на підтримку місцевих індустріальних монополій «чеболі».

В період з 1987-го по 1989-й роки у країні проводилися широкі консультації з вироблення економічного курсу. На тлі певного економічного спаду, викликаного зменшенням експорту, відбулися консультації урядових чиновників та представників фінансових та бізнесових кіл. Зокрема, був впроваджений заснований так званий щомісячний уряд, який функціонував починаючи з січня 1992-го року. На широких консультаціях відбувалося вироблення економічної політики уряду Ро Де У на основі спільного діалогу чиновників та бізнесменів. Таким чином, робилися спроби корекції економічної політики і підвищення її ефективності. Напівавторитарна практика Ро Де У була змінена під час демократичних реформ Кім Янг Сама. Після приходу до влади Кім Янг Сама, який сповідував демократичні принципи, в управлінні економікою мережі з вироблення політики, які охоплювали відносини держави та бізнесу, були скасовані. І першим був скасований сьомий економічний п'ятирічний план, який існував у період правління Ро Де У, але через поступове падіння промислового виробництва й уповільнення економічного розвитку, навіть демократичний

президент Кім Янг Сам був змушений відродити зустрічі з керівниками «чеболі» і встановити з ними консультації для вироблення нової економічної політики. Особливістю південнокорейських мереж з вироблення політики стали цикли розпуску та нового формування під час президентства Ро Де У та Кім Янг Сама. В цей період вони прагнули зменшити вплив «чеболей» на внутрішню політику, але через необхідність підвищення ефективності економічної політики та економічного розвитку змушені були поновлювати свою співпрацю з цими утвореннями.

У якості мережі із вироблення та впровадження політики Х. Кондо [4, р. 230] розглядає зустрічі між урядом та бізнесом, які відбувалися у формі конференцій з національного розвитку промисловості та охоплювали близько двох тисяч учасників з урядових структур, бізнесу та академічного сектора науковців. Ці конференції на Тайвані проводилися урядом з метою обговорення і розповсюдження великої кількості інформації для того, щоб сформувати широкий консенсус з економічних тенденцій та впровадження політики із зміни економічної політики. Х. Кондо стверджує, що мережі з вироблення політики на Тайвані, які утворювалися на базі зустрічей державних чиновників та представників різних секторів бізнесу, були більш інституалізованими та більш стійкими гравцями в полі вироблення промислової політики і формування економічного розвитку [4, р. 235]. Прикладом такої мережі є Консультативна рада з промислового розвитку, яка складалася із шістьох підкомітетів: комітету загальної індустріальної політики, індустрії, торгівлі, середніх та малих підприємств, комерції та енергетики. Хоча ці структури були створені згідно з функціональною ознакою, підкомітет з промисловості мав також у своїй структурі менші підкомітети, які стосувалися проблем різних секторів промисловості.

У висновку до статті Х. Кондо йдеться про те, що південнокорейський досвід формування мереж з вироблення політики в економічній сфері перебував під впливом політичних чинників, таких як прагнення Ро Де У та Кім Янг Сама до здійснення популярних реформ, тобто обмеження свавілля «чеболі», всі їх зусилля з контролю над корпораціями-чеболі спричинили дезорганізацію мереж з вироблення політики і в економічній сфері та непослідовність у економічних реформах, що призвело до зниження темпів економічного зростання Південної Кореї. Щоразу, коли Ро Де У та Кім Янг Сам прагнули встановити домінантний вплив держави на економічні процеси, вони згодом були змушені поновлювати зв'язки з чеболі і вести тісні консультації з корпораціями. На противагу цьому мережі з вироблення політики на Тайвані були менш політизованими і підтримували більш тісну інституційну співпрацю між урядовими структурами та різними секторами економіки. Ця формалізована й інституалізована співпраця дала змогу утриматися від різних реформ у період демократизації, починаючи з 1987 р.

На думку Х. Кондо, ситуація з реформуванням, постійною зміною та встановленням мереж з вироблення політики показала, що ці процеси призвели до нестійкої, коротко тривалої і надмірно політизованої політики, яка також мала дуже слабкий контроль над ситуацією і це уповільнило темпи розвитку Південної Кореї [4, р. 231]. На противагу цьому прикладу тайванська держава

зберігала мережі з вироблення політики, які утворилися за часів авторитаризму, і темпи розвитку держави були стабільними.

Висновки.

Політичні мережі незаходу не є витвором сучасності та постсучасності. Як засвідчив аналіз Х. Кондо, мережеві структури всередині поля політики були невід'ємною частиною сфери управління та прийняття рішень задовго до появи Європи як світового лідера. Патримоніальність у побудові мереж з прийняття політичних рішень у Китаї та регіоні Південно-Східної Азії протягом всієї історії була її ключовою рисою. Разом з тим функціонування політичних мереж на глобальному Сході має риси, спільні із загальносвітовими (у їх технократичній інтерпретації). Політичні мережі Японії, Південної Кореї та Малайзії за формою є найбільш близькими до американських та європейських, оскільки, по-перше, орієнтовані на вирішення політичних завдань та, по-друге – тісно інкорпоровані до складу політико-владної структури. Особливостями зазначених мереж слід вважати етико-моральні та ментальні зв'язки всередині мереж, які далеко виходять за межі функціональності та мотивацій раціонального вибору. Клановість та територіальність, як чинники добору окремих членів мереж, попри високий ступінь модернізації політичного життя Японії, залишаються провідними рисами горизонтальних структур у цій країні. Опрацьований матеріал дає змогу стверджувати, що політичні мережі в країнах Азії (за винятком Китаю та В'єтнаму) виступають не наслідком модернізації системи управління та переходу її на нові принципи організації, на протидію ієрархії, а відображенням інфільтрації етнокультурних зразків до сукупності запозичень, які формують зовнішній фасад сьогоденної політики вказаної групи країн. Тенденцією розвитку політичних мереж незаходу є не протиставлення формальним механізмам прийняття рішень, а доповнення її сукупністю внутрішніх зобов'язань членів мереж, які мають досягти якнайкращого результату. При цьому патримоніалізм як орієнтованість певної відомчої (політичної, громадської, економічної) структури на окремого лідера не є даниною архаїці, а дієвим принципом, який забезпечує всій системі мереж стійкість та співіснування окремих утворень за умов конкуренції та протиріч інтересів. Позаекономічні етико-моральні та ментальні мотивації діяльності учасників мереж (як індивідів, так і колективних суб'єктів) також забезпечують мережам внутрішню стійкість.

Бібліографічні посилання

1. **Афанасьев М. Н.** Клиентелизм: историко-социологический очерк / М. Н. Афанасьев // Полис. – 1997. – № 1. – С. 157–166.
2. **Зубов А. Б.** Парламентская демократия и политическая традиция Востока / А. Б. Зубов. – М.: Просвещение, 1990. – 154 с.
3. **Косухин Н. Д.** Политическая власть и политический процесс в Африке / Н. Д. Косухин // Вестник Российского ун-та дружбы народов. – Сер.: Политология. – 2001. – № 3. – С. 80–87.
4. **Kondoh H.** Policy networks in South Korea and Taiwan during the democratic era // The Pacific Review. – 2002, May. – Vol. 15. – № 2, 1. – P. 225–244.
5. **Marinetti M.** Governing beyond the Centre: A Critique of the Anglo-Governance school // Journal of Politics, Culture, and Society. – June, 2002. – Vol. 15. – № 4. – P. 32–38.

6. **Rhodes A. W.** Putting People Back into Networks // Australian Journal of Political Science. – Vol. 37. – № 3. – P. 399–416.

Надійшла до редколегії 21.12.09

УДК 329

О. А. Третяк

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОЛІТИКО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СФЕРИ: МОЖЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ХАБЕРМАСІАНСЬКОГО ІДЕАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Вивчено істотні для розвитку сучасної демократії аспекти розвитку політичної комунікації – структурні, процедурні та змістовні виміри публічної сфери та можливості реалізації її ідеального образу в сучасних умовах.

Ключові слова: демократія, політична комунікація, публічна політика, функції влади.

Изучены существенные для развития современной демократии аспекты развития политической коммуникации – структурные, процедурные и содержательные измерения публичной сферы и возможности реализации ее идеального образа в современных условиях.

Ключевые слова: демократия, политическая коммуникация, публичная политика, функции власти.

The article studies substantial problems for development of modern democracy an aspect of development of political communication is the structural, procedural and content measurings of public sphere and marketability its ideal appearance in contemporary conditions.

Keywords: democracy, the political communications, public politics, functions of authority.

Проблема філософського осмислення політики є однією з найбільш перспективних з точки зору розвитку сучасної політологічної теорії. В межах філософського знання присутні методологічні настанови, які пов'язують загальнолюдські горизонти буття з політикою як модусом владно-організаційної детермінації суспільства. Однією з найбільш перспективних є тема комунікаційної взаємодії в політиці, яка, з одного боку, відображає індивідуальні інтереси, а з іншого – має загальне значення. Публічна комунікаційна діяльність є найбільш наближеним до індивідів способом поширення відомостей загальносуспільного значення. Моральні та процедурні вимоги, які містяться у сучасній філософії комунікації, формують орієнтири власне політологічного наукового пошуку.

Окремі аспекти політико-філософського обґрунтування публічної сфери розглядали передусім зарубіжні автори. Зокрема, К. Олсон приділив увагу проблемі нерівності в умовах демократії та можливостям забезпечення рівності

© Третяк О. А., 2010